

ODPOVĚDI EVROPSKÉ KOMISE NA ZVLÁŠTNÍ ZPRÁVU EVROPSKÉHO ÚČETNÍHO DVORA:

„PODPORA Z ESF NA BOJ PROTI DLOUHODOBÉ NEZAMĚSTNANOSTI: OPATŘENÍ MUSÍ BÝT CÍLENĚJŠÍ, LÉPE PŘÍZPŮSOBENÁ A MONITOROVANÁ“

SHRNUTÍ

I. Podpora lidí, včetně znevýhodněných osob, jako jsou dlouhodobě nezaměstnaní, je hlavním cílem Evropského sociálního fondu, jak je uvedeno v článku 3 nařízení 2014–2020.

V závěrech Rady z roku 2016 o začleňování dlouhodobě nezaměstnaných na trh práce byla zdůrazněna klíčová úloha Evropského sociálního fondu (ESF) jakožto hlavního finančního nástroje Unie, jež pomáhá v boji s dlouhodobou nezaměstnaností.

Členské státy dosáhly na úrovni EU dohody ohledně evropského pilíře sociálních práv, jehož zásady a práva jsou nezbytné pro spravedlivé a dobře fungující trhy práce, a v němž se výslovně uvádí, že každý má právo na včasnou a individuálně uzpůsobenou pomoc ke zlepšení vyhlídek na zaměstnání (zásada 4), čímž se znovu potvrzují klíčové prvky doporučení.

Od roku 2014 až do konce roku 2020 podpořily ESF a iniciativa na podporu zaměstnanosti mladých lidí (YEI) 5,9 milionu dlouhodobě nezaměstnaných, čímž účinně plní své poslání a poskytují nové příležitosti těm, kteří jsou nejlépe vzdáleni trhu práce.

IV. Investiční priorita (dále jen „IP“) Evropského sociálního fondu (ESF) „Přístup k zaměstnání pro uchazeče o zaměstnání a neaktivní osoby, včetně dlouhodobě nezaměstnaných a osob vzdálených trhu práce, také prostřednictvím místních iniciativ na podporu zaměstnanosti a podpory mobility pracovních sil“ (IP 8.i), je jediná investiční priorita, která se konkrétně týká dlouhodobě nezaměstnaných. Rovněž je však důležité zdůraznit IP (9.i) „Aktivní začleňování, včetně začleňování s ohledem na podporu rovných příležitostí, a aktivní účast a zlepšení zaměstnatelnosti“. Tato investiční priorita hrála také zásadní úlohu při řešení potřeb dotčené cílové skupiny, zejména prostřednictvím komplexních zásahů, jež zahrnují jak aktivační opatření, tak zajištění podpůrných služeb, jako je bydlení a sociální a zdravotní péče. Komise podotýká, že v době auditu bylo v rámci IP 8.i podporováno 1,6 milionu dlouhodobě nezaměstnaných a v rámci IP 9.i dalších 1,8 milionu.

VI. ESF je hlavním nástrojem rozpočtu EU pro investice do lidí. Členské státy však nezaměstnané osoby, včetně dlouhodobě nezaměstnaných, podporují také prostřednictvím vnitrostátních opatření a programů.

Při jednáních o programech ESF na období 2014–2020 Komise důrazně vyzvala členské státy, aby zvolily investiční priority, které byly nejvhodnější pro řešení problémů uvedených v doporučeních pro jednotlivé země. Komise rovněž navrhla, aby členské státy vyčlenily na tyto nejvýznamnější problémy kritické množství finančních prostředků z ESF.

VII. Individuální přístup je základním prvkem doporučení Rady členským státům ze dne 15. února 2016 o začleňování dlouhodobě nezaměstnaných osob na trh práce. Komise sice podporuje individualizovaný přístup k řešení potřeb dlouhodobě nezaměstnaných osob, který byl též vyžadován od Iniciativy na podporu zaměstnanosti mladých lidí, avšak nebyl již vyžadován pro financování z ESF.

VIII. V období mezi roky 2014–2020 byla zvláštní pozornost věnována dosažení správné rovnováhy mezi přiměřenou administrativní zátěží a požadavky na monitorování. Za účelem získání smysluplných a úplnějších údajů byly do rámce pro monitorování a hodnocení zavedeny některé nové prvky. Jedním z nich je zavedení společných ukazatelů výstupů a výsledků, což přispělo ke snížení administrativní zátěže a usnadňuje shromažďování a získávání spolehlivějších údajů.

IX. První odrážka – Komise doporučení přijímá.

Při jednáních o programech Komise připomene potřebu lepšího zacílení na dlouhodobě nezaměstnané osoby v členských státech a regionech, v nichž je míra dlouhodobé nezaměstnanosti stále vysoká.

Druhá odrážka – Komise doporučení přijímá.

Komise poskytne členským státům podporu při zajišťování individualizovaného přístupu při provádění aktivačních opatření pro dlouhodobě nezaměstnané v rámci výboru ESF+.

Třetí odrážka – Komise doporučení přijímá.

Pomocí těchto hodnocení bude v rámci všech tematických cílů zkoumána řada cílových skupin, včetně dlouhodobě nezaměstnaných, neboť všechny tyto skupiny hrají roli při úspěchu operací zaměřených na dlouhodobě nezaměstnané nebo jiné znevýhodněné skupiny. Tam, kde je to možné, se určí osvědčené postupy a Komise a členské státy budou sdílet „následná opatření“.

ÚVOD

03. Čtvrtletní přezkum Vývoje zaměstnanosti a sociální situace v Evropě (ESDE) ze září 2021 ukazuje, že hospodářství EU a trh práce se začaly zotavovat z pandemie COVID-19 a míra zaměstnanosti a nezaměstnanosti se navrátila téměř na úroveň před krizí.

23. Investiční priorita („IP“) ESF „Přístup k zaměstnání pro uchazeče o zaměstnání a neaktivní osoby, včetně dlouhodobě nezaměstnaných, a osob vzdálených trhu práce, také prostřednictvím místních iniciativ na podporu zaměstnanosti a mobility pracovních sil“ je jediná investiční priorita, která se výslovně týká dlouhodobě nezaměstnaných. Je však důležité zdůraznit, že IP „Aktivní začleňování, včetně začleňování s ohledem na podporu rovných příležitostí, a aktivní účast a zlepšení zaměstnatelnosti“, hrála zásadní úlohu při řešení potřeb této cílové skupiny.

Komise podotýká, že v době auditu bylo v rámci IP 8.i podporováno 1,6 milionu dlouhodobě nezaměstnaných a v rámci IP 9.i (sociální začlenění) dalších 1,8 milionu.

25. Členské státy podporovaly dlouhodobě nezaměstnané buď prostřednictvím IP 8.i, nebo jinými prioritami. Na základě požadavků tematického zaměření se některé členské státy rozhodly řešit tyto problémy také s pomocí vnitrostátního financování.

Investice nezbytné pro sociální začlenění dlouhodobě nezaměstnaných lze například podpořit v rámci tematického cíle 9.

V rámci tohoto tematického cíle může členský stát například podporovat integrované způsoby kombinující různé formy opatření v oblasti zaměstnatelnosti, jako je individualizovaná podpora, poradenství, pomoc, přístup k všeobecnému a odbornému vzdělávání a odborné přípravě, jakož i přístup ke službám, zejména zdravotním a sociálním službám, k péči o děti a internetovým službám.

28. Podle druhé pololetní zprávy o plnění evropský nástroj pro dočasnou podporu na zmírnění rizik nezaměstnanosti v mimořádné situaci (SURE) úspěšně zmírňuje závažný socioekonomický dopad způsobený pandemií COVID-19. Odhaduje se, že vnitrostátní opatření na trhu práce podporovaná nástrojem SURE snížila v roce 2020 nezaměstnanost o téměř 1,5 milionu osob v 19 členských státech, které nástroj využívají. Dne 4. března 2021 předložila Komise doporučení o účinné aktivní podpoře zaměstnanosti po krizi COVID-19 (EASE). Doporučení nastiňuje strategický přístup k postupnému přechodu od nouzových opatření, která byla přijata za účelem zachování pracovních míst během pandemie, k novým opatřením nezbytným pro zajištění hospodářské obnovy doprovázené intenzivním růstem pracovních míst. Doporučení EASE vyzývá členské státy, aby využívaly dostupné finanční prostředky EU, včetně nových zdrojů, které jsou k dispozici v rámci programu NextGenerationEU – zejména Nástroj pro oživení a odolnost a iniciativu REACT-EU (pomoc při oživení pro soudržnost a území Evropy).

29. Pomocí investičních iniciativ pro reakci na koronavirus (CRII a CRII+) a následovně iniciativou REACT-EU prokázala Komise svou schopnost reagovat na bezprecedentní sociální, hospodářskou a sanitární krizi a svou schopnost navrhnout krátkodobá, střednědobá a dlouhodobá řešení při jejím řešení.

Pokud jde například o Slovensko, částka „více než 1 miliarda EUR“ zahrnuje také zdroje COVID-19 CRII+ (zdroje přerozdělené z Evropského fondu pro regionální rozvoj) v reakci na pandemii za účelem financování krátkodobých pracovních programů (STWS).

V období před pandemií COVID-19 dosahovalo financování ze strany EU v rámci tematického cíle 8 částky 796 milionů EUR.

PŘIPOMÍNKY:

37. Komise podotýká, že v době auditu bylo v rámci IP 8.i podporováno 1,6 milionu dlouhodobě nezaměstnaných a v rámci IP 9.i (sociální začlenění) dalších 1,8 milionu.

38. Na období 2021–2027 chce Komise vyloučit dočasné přímé vytváření pracovních míst ze strany obcí, pokud nebude doprovázeno aspektem prohlubování dovedností.

40. Členské státy měly možnost řešit problémy uvedené ve stanoviscích pro jednotlivé země buď pomocí prostředků EU, nebo z vnitrostátních zdrojů.

41. Komise a spolunormotvůrci nepovažovali za nutné stanovit v právních předpisech o evropských strukturálních a investičních fondech (ESIF) na období 2014–2020 zvláštní investiční prioritu pro dlouhodobě nezaměstnané, a to i proto, aby se předešlo zbytečné složitosti.

Od roku 2014 až do konce roku 2020 podpořily ESF a Iniciativa na podporu zaměstnanosti mladých lidí (YEI) 5,9 milionu dlouhodobě nezaměstnaných osob, čímž účinně plní své poslání a poskytují nové příležitosti těm, kteří jsou nejvíce vzdáleni trhu práce.

45. Prostřednictvím doporučení Rady o posíleném systému záruk pro mladé lidi z roku 2020 se členské státy zavázaly klást zvláštní důraz na podporu mladých lidí, kteří jsou nejvíce vzdáleni trhu práce, čímž se sníží riziko selektivního výběru.

46. Komise si je tohoto rizika vědoma a nadále sleduje, zda existují prvky naznačující, že by k tomu mohlo dojít.

47. Do konce roku 2020 se z ESF a YEI podpořilo 5,9 milionu dlouhodobě nezaměstnaných osob v rámci všech jejich investičních priorit. Pouze 35 % z těchto dlouhodobě nezaměstnaných bylo podporováno v rámci investiční priority „přístup k zaměstnání“.

48. ESF je hlavním nástrojem rozpočtu EU pro investice do lidí. Členské státy však podporují nezaměstnané osoby, včetně dlouhodobě nezaměstnaných, také prostřednictvím vnitrostátních opatření a programů.

Při jednáních o programech ESF na období 2014–2020 Komise důrazně vyzvala členské státy, aby zvolily investiční priority, které byly nejvhodnější pro řešení problémů uvedených v doporučeních pro jednotlivé země. Komise rovněž navrhla, aby členské státy vyčlenily na tyto nejvýznamnější problémy kritické množství finančních prostředků z ESF.

49. Komise se domnívá, že ESF je účinným nástrojem pro podporu lidí, kteří jsou vzdálenější trhu práce. Téměř 75 % z celkového počtu účastníků podporovaných z ESF bylo buď nezaměstnaných, dlouhodobě nezaměstnaných nebo neaktivních.

50. Programování je složitý úkol, neboť se musí zabývat četnými výzvami v členských státech.

V zemích jako je Irsko představuje financování z EU méně než 3 % veřejného financování. Komise proto musí učinit strategická rozhodnutí o financování, která kromě regulačních podmínek platných v

tomto případě vycházejí rovněž ze zásady nejlepšího poměru kvality a ceny. V Irsku byla opatření zaměřená na dlouhodobou nezaměstnanost provedena s využitím vnitrostátního financování. Dlouhodobě nezaměstnaní proto nebyli negativně ovlivněni rozhodnutím o stažení projektu z programu.

V případě Itálie podpora byla a je značná. Iniciativy ESF a YEI v rámci různých investičních priorit dosud (k 31. prosinci 2020) zahrnuly více než 1,1 milionu dlouhodobě nezaměstnaných (1 108 038), což je významný počet.

Kromě toho se členské státy mohou rozhodnout, že některé hlavní problémy budou řešit spíše prostřednictvím vnitrostátního financování než financováním z prostředků EU. Financování z ESF by se mělo považovat za součást širší investiční strategie.

57. Komise a členské státy usoudily, že změna programu není v převážné většině případů ke splnění doporučení nezbytná, neboť příslušné investiční priority již byly vybrány téměř ve všech členských státech.

65. Systém společných ukazatelů ESF musel vyvážit hlavní informační potřeby na úrovni EU s náklady na vytváření informací, a proto nebylo při jednáních s členskými státy zachováno rozdělení podle cílových skupin.

U všech investičních priorit a operací se vykazuje 32 společných ukazatelů ESF (z nichž se 12 rovněž používá pro YEI). Tento přístup zajišťuje univerzální a srovnatelné informace o celkovém výsledku fondu.

Přístup společných ukazatelů výsledků zaměřený na hlavní typ výstupů (nerozdělený podle cílových skupin) byl zachován i v rámci nařízení o ESF+ na období 2021–2027.

68. Viz odpověď Komise na bod 65.

73. Komise hodlá v následujících letech po skončení období 2014–2020 kromě dvou studií, na něž odkazuje Evropský účetní dvůr, provést další hodnocení podpory z ESF pro dlouhodobě nezaměstnané.

ZÁVĚRY A DOPORUČENÍ

78. Viz odpověď Komise na body 65 a 68.

Doporučení 1 — Zaměřit podporu z ESF na „přístup k zaměstnání“ na dlouhodobě nezaměstnané tam, kde je dlouhodobá nezaměstnanost vysoká

Komise toto doporučení přijímá.

Při jednáních o programech Komise připomene potřebu lepšího zacílení na dlouhodobě nezaměstnané osoby v členských státech a regionech, v nichž je míra dlouhodobé nezaměstnanosti stále vysoká.

Doporučení 2 — Propojit podporu z ESF „přístup k zaměstnání“ s individualizovaným přístupem pro dlouhodobě nezaměstnané

Komise toto doporučení přijímá.

Komise poskytne členským státům podporu při zajišťování individualizovaného přístupu při provádění aktivačních opatření pro dlouhodobě nezaměstnané v rámci výboru ESF+.

Doporučení 3 — Vyhodnotit výsledky dosažené podporou z ESF na „přístup k zaměstnání“ z hlediska dlouhodobé nezaměstnanosti

Komise toto doporučení přijímá.

V těchto hodnoceních bude v rámci všech tematických cílů zkoumána řada cílových skupin, včetně dlouhodobě nezaměstnaných, neboť všechny tyto skupiny hrají roli při úspěchu operací zaměřených na dlouhodobě nezaměstnané osoby nebo jiné znevýhodněné skupiny. Tam, kde je to možné, se určí osvědčené postupy a Komise a členské státy budou sdílet „následná opatření“.